INFORMAČNÍ SYSTÉMY VE VEŘEJNÉ SPRÁVĚ

doc. RNDr. Ing. Roman Šperka, Ph.D.

INFORMAČNÍ SYSTÉMY VE VEŘEJNÉ SPRÁVĚ 2

Státní a veřejná správa

Informační systémy ve veřejné správě

Státní a veřejná správa

Právní vymezení pojmu správa:

- činnost, kterou vykonávají státní orgány společně s orgány jiných veřejnoprávních případně soukromě právních subjektů
- všechny tyto subjekty jsou vázány příkazy a nařízeními
- orgány VS plní výkonné funkce, které se projevují především jako rozhodnutí
- jejich činnost je zakotvena v ústavě a v dalších právních normách, které na ni navazují
- hlavním úkolem VS je zajištění její legality na všech jejích stupních

Veřejná správa

Veřejná správa

- soubor významných procesů řízených, regulovaných a zabezpečených specifickými institucemi zaměřenými na řízení veřejných záležitostí
- jsou to:
  - v širším slova smyslu: úřady VS, vláda, parlament, soudy
  - v užším slova smyslu: úřady, které veřejnou správu vykonávají
- dělíme ji na
  - výkon státní správy
  - výkon územní samosprávy.

Státní správa

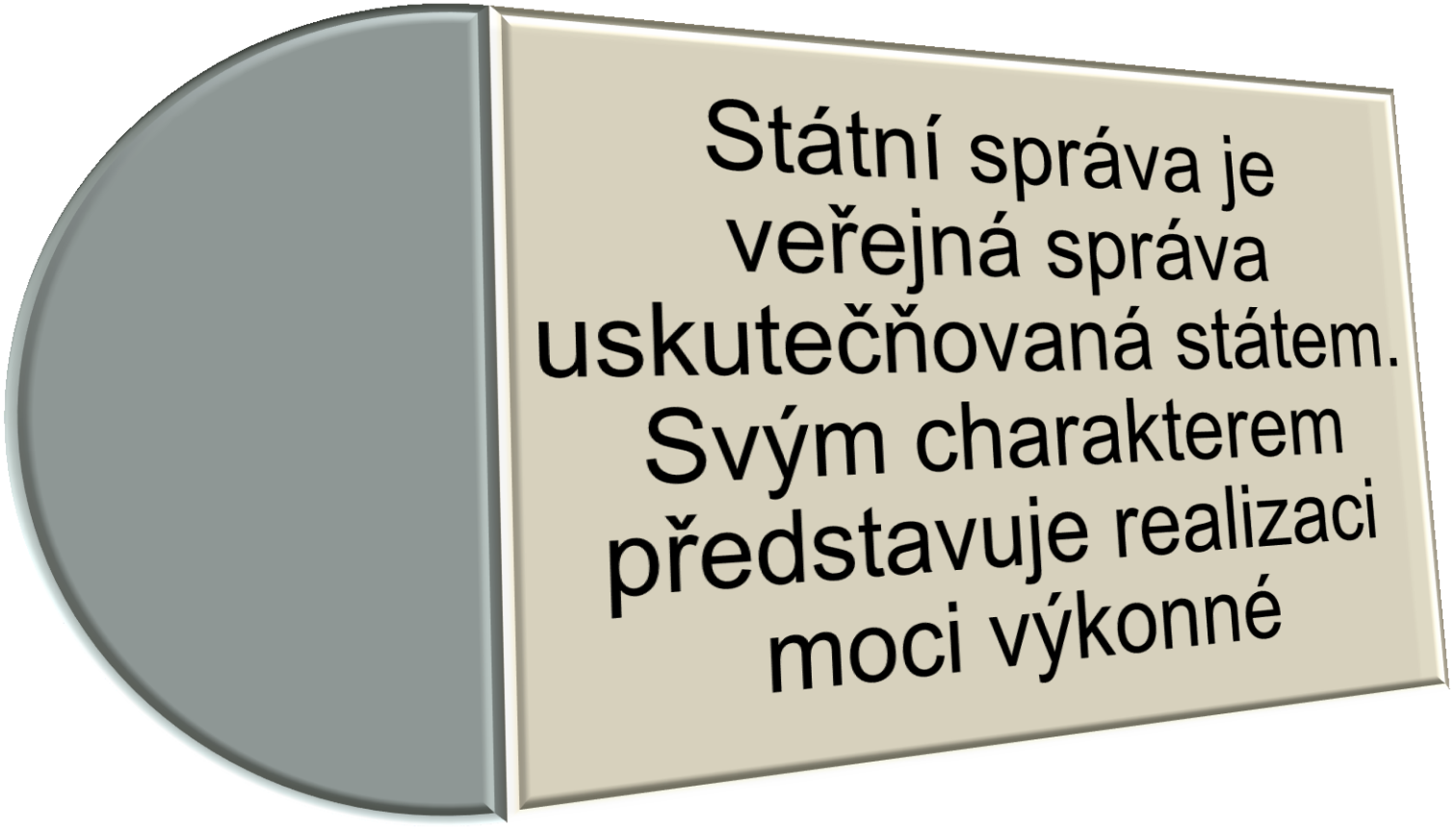

Státní správa

- stát vykonává státní správu zejména prostřednictvím státních orgánů:
  - vlády (vrcholný ústavní orgán moci výkonné)
  - ministerstev a ostatních ústředních správních úřadů
  - odborných územních správních úřadů (odvětvová působnost)
  - veřejných ozbrojených sborů a jiných veřejných sborů
- státní správa je činnost:
  - podzákonná (je vázána zákony)
  - výkonná (vykonává zákony)
  - nařizovací (uplatňuje mocenské nástroje – závaznost a vynutitelnost správních aktů – vyhlášky, nařízení,…)
- výkon státní správy lze svěřit orgánům územní samosprávy jen prostřednictvím zákona
  - hovoříme o přenesené působnosti obcí a krajů.

Samospráva

územní samospráva

- obce, kraje a hlavní město Praha
- územní samospráva je veřejnou správou uskutečňovanou jinými subjekty, než je stát
- má oprávnění vykonávat určité náležitosti samostatně
- stát zasahuje pouze při porušení zákona

profesní, zájmová samospráva

- profesní komory

Veřejná moc

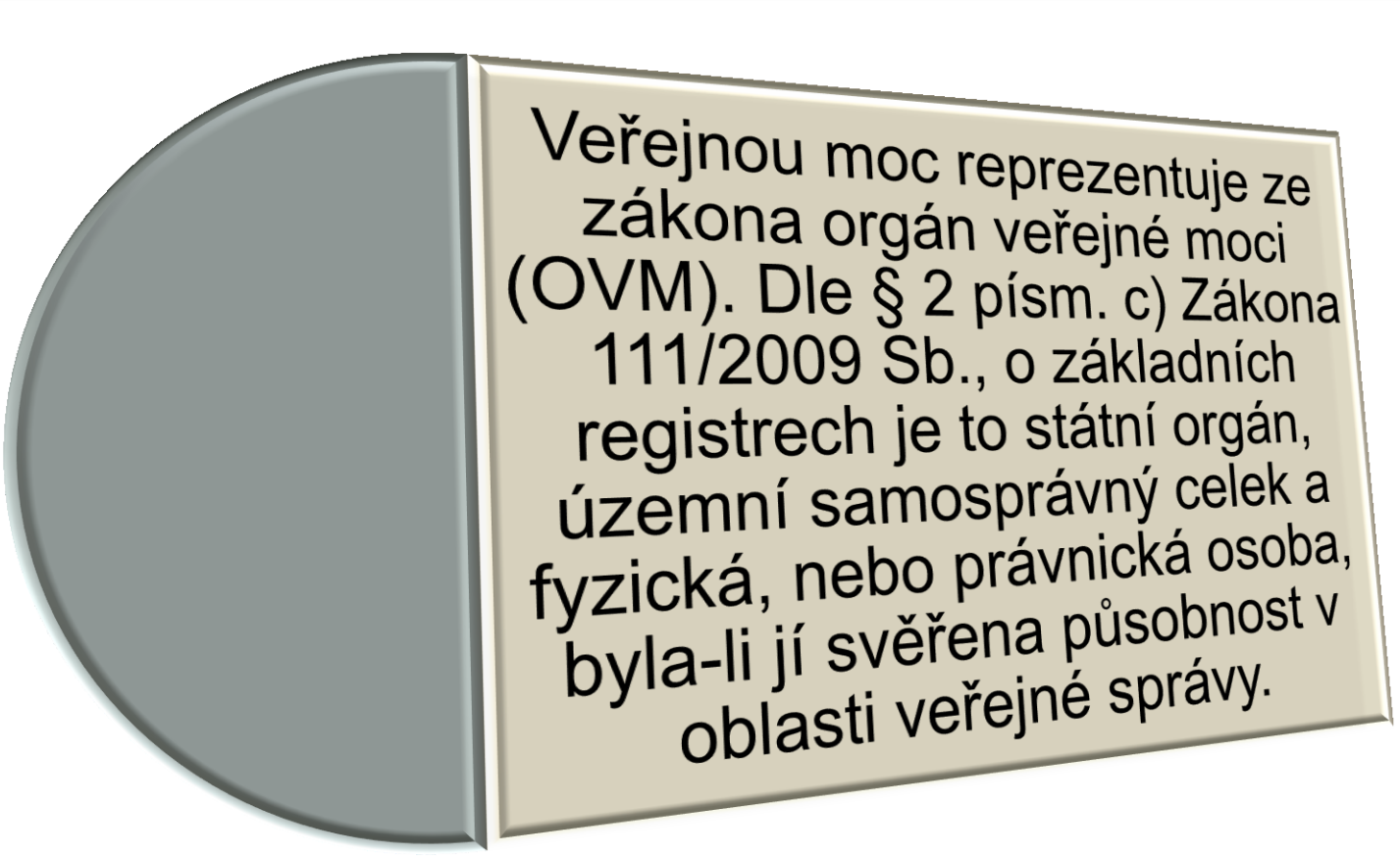
Veřejnou moc reprezentuje ze zákona orgán veřejné moci (OVM). Dle § 2 písm. c) Zákona 111/2009 Sb., o základních registrech je to státní orgán, územní samosprávný celek a fyzická, nebo právnická osoba, byla-li jí svěřena působnost v oblasti veřejné správy.

Instituce vykonávající veřejnou správu přímo:

- ministerstva
- ústřední správní úřady (Český statistický úřad, Český báňský úřad, Úřad průmyslového vlastnictví, Úřad pro ochranu hospodářské soutěže, Správa státních hmotných rezerv, Státní úřad pro jadernou bezpečnost, Komise pro cenné papíry, Národní bezpečnostní úřad, Energetický regulační úřad, Úřad vlády české republiky)
- územní správní úřady (finanční úřady…)
- veřejné ozbrojené a neozbrojené sbory (policie, hasiči)
- orgány obcí (zastupitelstvo, rada obce, starosta, obecní úřad, výbory, komise), krajů (zastupitelstvo , krajská rada, hejtman, krajský úřad, výbory, komise) a hl.m.Prahy (zastupitelstvo, rada, primátor, magistrát atd.)
- další instituce (profesní komory, vysoké školy, nadace…)

Informační systémy veřejné správy

ISVS jsou vymezeny souborem zákonných norem. Hlavními jsou:

- Zákon č. 365/2000 Sb., o informačních systémech veřejné správy a o změně některých dalších zákonů (ve znění pozdějších předpisů);
- Zákon č. 300/2008 Sb., o elektronických úkonech a autorizované konverzi dokumentů
- Zákon č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím;
- Zákon č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů a o změně některých zákonů
- (ve znění pozdějších předpisů);
- Zákon č. 227/2000 Sb., o elektronickém podpisu a o změně některých dalších zákonů (ve znění pozdějších předpisů);
- Zákon č. 329/2012 Sb., úplné znění zákona o archivnictví a spisové službě.

Informační systémy veřejné správy

Jsou souborem informačních systémů sloužících pro výkon veřejné správy včetně informačních systémů podle zvláštních zákonů:

- zpravodajskými službami;
- Policií České republiky při plnění jejích úkolů;
- celními orgány při plnění jejich úkolů, s výjimkou správy cel, daní a jiných peněžitých plnění a správního řízení,
- orgány činnými v trestním řízení v souvislosti s trestním řízením, s výjimkou evidence Rejstříku trestů;
- Policií České republiky a Vězeňskou službou České republiky při poskytování zvláštní ochrany a pomoci ohroženým osobám podle zvláštního právního předpisu;
- Ministerstvem financí v rámci činnosti podle zvláštního právního předpisu o boji proti legalizaci výnosů z trestné činnosti nebo zvláštního právního předpisu o provádění mezinárodních sankcí za účelem udržování mezinárodního míru a bezpečnosti, ochrany základních lidských práv a boje proti terorismu;
- Národním bezpečnostním úřadem, zpravodajskou službou nebo Ministerstvem vnitra při provádění bezpečnostního řízení a vedení evidencí podle zvláštního zákona;
- v působnosti Ministerstva obrany, při činnostech vykonávaných podle zvláštních právních předpisů;
- Ministerstvem vnitra, Ministerstvem financí a Ministerstvem spravedlnosti při zpracování osobních údajů příslušníků bezpečnostních sborů podle zvláštního právního předpisu;
- správními úřady a orgány územních samosprávných celků v přenesené působnosti při činnostech souvisejících se zajišťováním obrany státu podle zvláštního právního předpisu;
- orgány veřejné správy a právnickými osobami, pokud jsou používané výlučně k podpoře krizového řízení.

U ISVS hrají rozhodující roli subjekty:

Informační systémy veřejné správy

Správci ISVS

- subjekty, které podle zákona určují účel a prostředky zpracování informací a za IS odpovídají,
- jsou to ministerstva a jiné správní úřady a územní samosprávné celky (orgány veřejné správy)

Provozovatelé ISVS

- subjekty, které provádí alespoň některé informační činnosti související s informačním systémem, provozováním ISVS může správce pověřit i jiné subjekty, pokud to jiný zákon nevylučuje,
- provozovatelé jsou také povinen při provozování IS zajišťovat ochranu a bezpečnost informací v rámci provozovaného IS.

Informační systémy veřejné správy

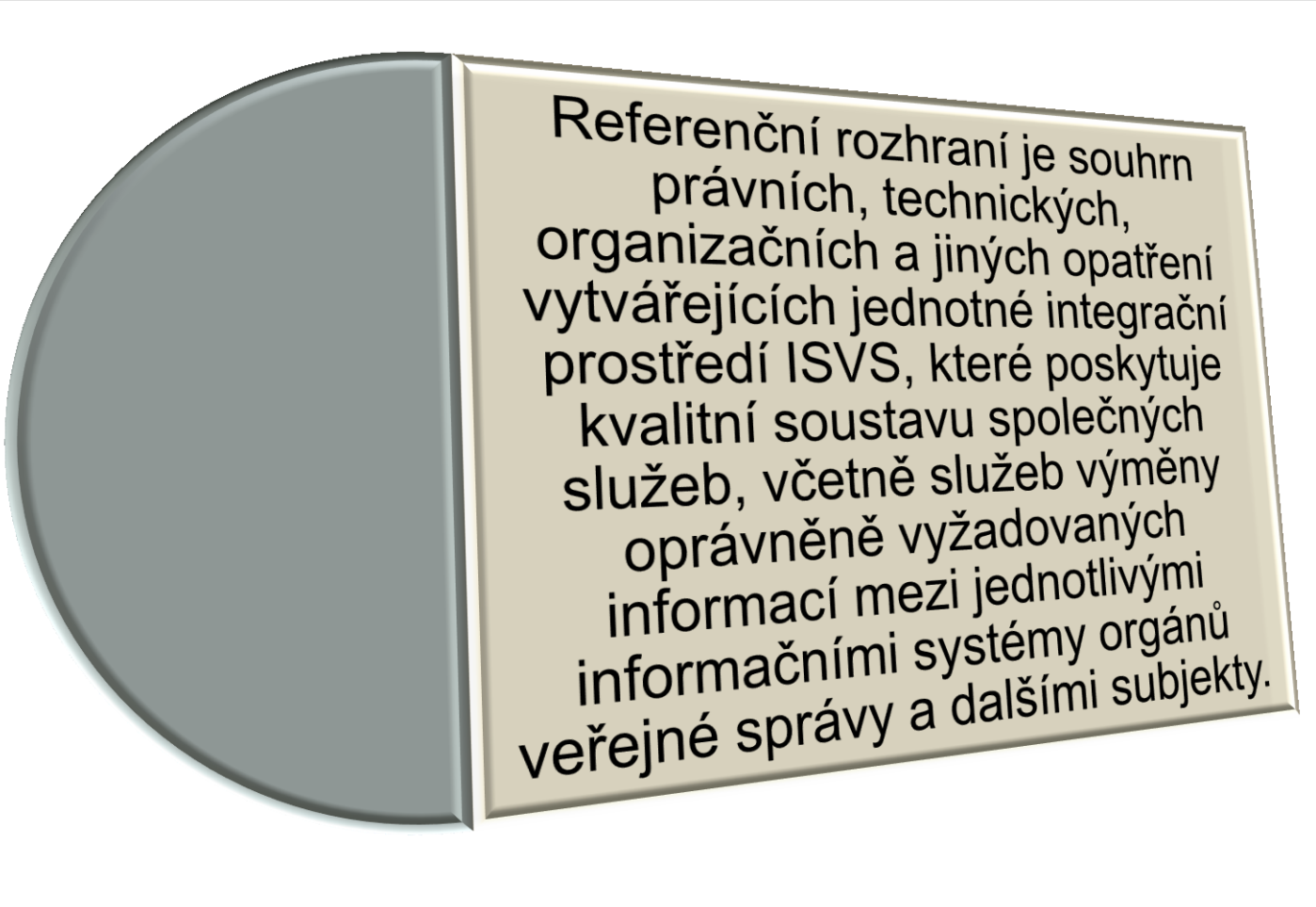

Územní samospráva

vyznačuje při výkonu veřejné správy specifickými formami

v rámci své činnosti využívá prostředky, které nemají povahu státních mocenských prostředků (samospráva), i donucovací a sankční opatření (výkon státní správy)

požívá určitou autonomií, např. vydává vlastní právní předpisy

jejím hlavním úkolem je přiblížit řešení věcí veřejného zájmu občanovi

tyto činnosti mají za úkol podporovat informační systémy územní samosprávy.

Informační systémy územní samosprávy

Pojem informační systémy územní samosprávy v sobě zahrnuje zejména dva typy systémů:

- informační systémy krajů
- informační systémy měst a obcí.

Informační systém města/obce (ISMO)

- Zobrazuje daný územní celek jako komplex jeho základních funkčních částí (subsystémů),
- základem každého ISMO jsou databáze,
- pomocí komunikační vrstvy propojeny s dalšími typizovanými subsystémy.

Registr = společná zdrojová základna dat pro orgány státní správy, fungující na základě obecně závazných právních předpisů.

Informační systémy územní samosprávy

Informační systém kraje (ISK)

Struktura informačního systému kraje vychází z obdobné struktury jako ISMO - jedná se o použití typizovaných informační systémů.

Oba typy systémů (ISMO i ISK) nemají a ani nebudou mít jednotnou podobu.

Všechny tyto systémy by však měly splňovat požadavky kladené na informační systém, především dodržet standardy ISVS a všechny další zákonné normy, které se dané problematiky týkají.

Příklady ISVS

stát:

- informační systém o datových prvcích,
- informační systém o informačních systémech veřejné správy (ISoISVS),
- informační systém evidence obyvatel (stát),
- registr rodných čísel – ISVS, který je samostatnou funkční částí informačního systému evidence obyvatel.

obec:

- evidence uložených pokut (správních sankcí) podle § 58 a 59 zákona č. 128/2000 Sb., o obcích,
- evidence plátců místních poplatků podle zákona č. 565/1990 Sb., o místních poplatcích,
- evidence obyvatel.

Informační systém
o informačních systémech veřejné správy

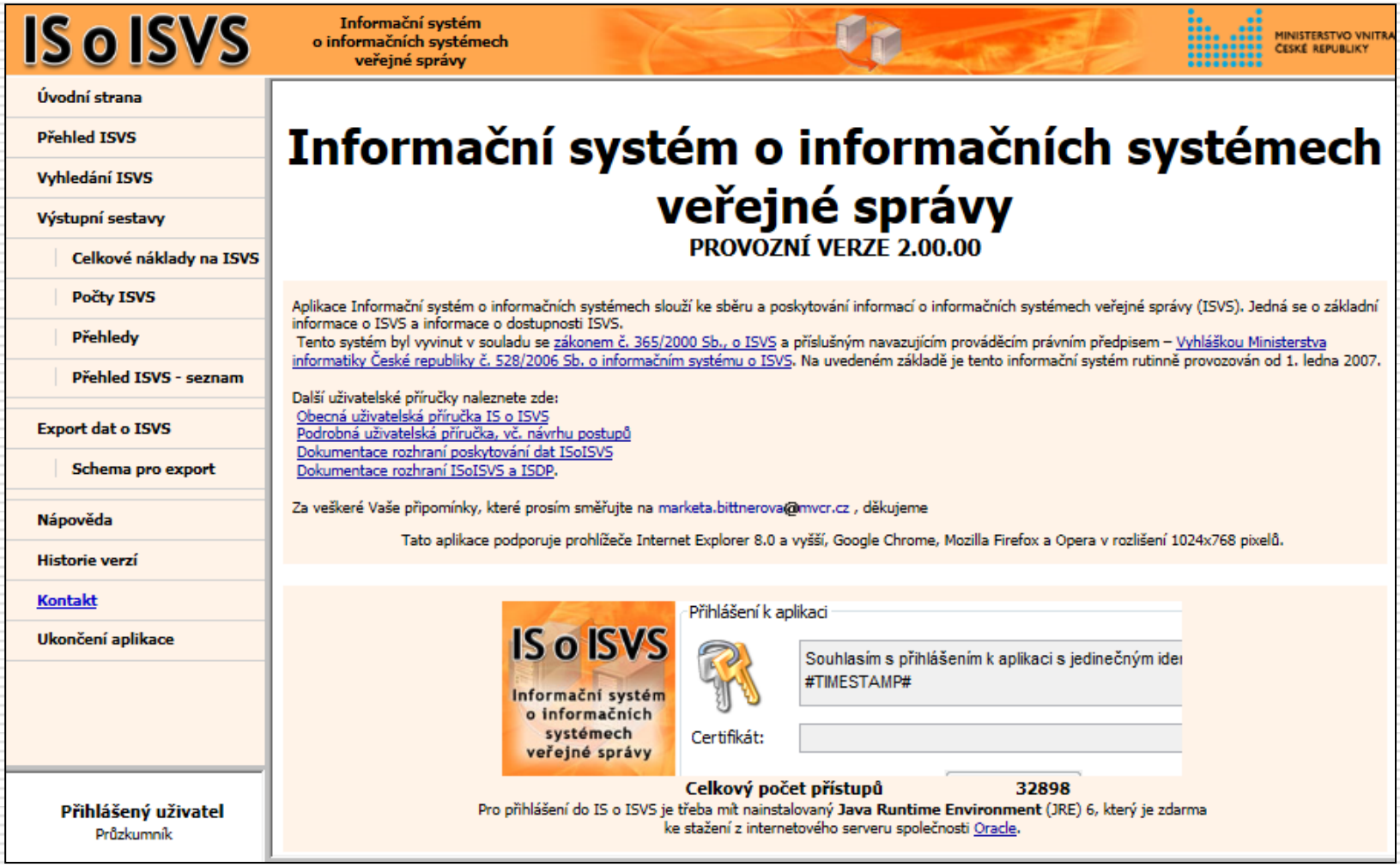

Informační systém o informačních systémech veřejné správy

slouží ke sběru a poskytování informací o informačních systémech veřejné správy (IS o ISVS)

jedná se o základní informace o ISVS a informace o dostupnosti ISVS

byl vyvinut v souladu se zákonem č. 365/2000 Sb., o ISVS a Vyhláškou Ministerstva informatiky České republiky č. 528/2006 Sb. o informačním systému o ISVS

rutinně provozován od 1. ledna 2007

orgány veřejné správy do něj předávají základní údaje o jimi spravovaných ISVS a jimi poskytovaných službách a používaných datových prvcích

zpřístupňovanými datovými prvky jsou rovněž provozní údaje, pokud jsou využity pro realizaci vazby jimi spravovaných ISVS na informační systémy jiného správce

forma a technické náležitosti předávání údajů (a to včetně popisu jednotlivých předávaných položek) jsou stanoveny vyhláškou č. 528 /2006 Sb., o informačním systému o informačních systémech veřejné správy

Funkce IS o ISVS

vkládání záznamů o nových ISVS, změna záznamů o ISVS nebo vkládání záznamů o ukončení činnosti ISVS;

vyhledávání, lze vyhledávat podle hledisek:

- kategorie, charakterizuje zaměření ISVS, je rozdělena podle působnosti všech centrálních orgánů státní správy, přičemž působnost byla pro větší centrální orgány rozdělena na konkrétní oblasti reálného života (např. zdravotnické, daňové apod.;
- kraj, položka slouží pro vyhledávání ISVS, které mají zpravidla regionální působnost např. ISVS krajského nebo obecního úřadu, popř. ISVS OVS
- s centrální působností, které jsou provozovány v konkrétních oblastech.
- stav, indikuje, v jakém stadiu procesu se záznam nachází, např. příprava, předložen, zveřejněn atd.
- název ISVS;
- název správce ISVS;
- veřejný (alespoň část)/ neveřejný ISVS;
- ISVS poskytuje služby
- číslo legislativního předpisu, podle kterého je OVS veden (speciálně pro státní správu);
- podle rozmezí nákladů, které byly na jeho vybudování potřeba atd.

výstupní sestavy, poskytují přehledy o celkových nákladech na ISVS, počtech ISVS zveřejněných v IS o ISVS v konkrétní kategorii a přehledy ISVS, buď seznamy, nebo pomocí vyhledávání je možné tvořit sestavy dle konkrétních zadaných podmínek.

Role v IS o ISVS

průzkumník

- je uživatel, který nemá právo vkládat do IS o ISVS záznamy, je oprávněn pouze číst záznamy vložené ostatními uživateli a tvořit výstupní sestavy

osoba jednající za správce

- má právo vkládat záznamy o nových ISVS, měnit záznamy ISVS a vkládat záznamy o ukončení činnosti ISVS

administrátor

- ISVS pracovník, který provádí kontrolu předložených záznamů v redakční systém, který zamezí vkládání nesmyslných a zavádějících informací, po kontrole zveřejní příslušný záznam nebo tento záznam vrátí osobě jednající za správce k dopracování, případně tento záznam odstraní

Zákon
o informačních systémech ve veřejné správě

Zákon č. 365/2000 Sb., o informačních systémech veřejné správy a o změně některých dalších zákonů (ve znění pozdějších předpisů)

stanovuje práva a povinnosti osob souvisejících s provozem informačních systémů veřejné správy

byl zřízen Úřad pro veřejné informační systémy (nahradil Úřad pro státní informační systém), který byl později nahrazen Ministerstvem Informatiky ČR. Nyní vše patří do gesce Ministerstva vnitra

definovány jsou povinnosti orgánů veřejné správy ve vztahu k informačním systémům, tj. práva a povinnosti, které souvisejí s vytvářením, užíváním, provozem a rozvojem informačních systémů veřejné správy

stanovuje, že mezi správce informačních systémů veřejné správy patří ministerstva, jiné správní úřady, orgány územní samosprávy a další státní orgány

týká se rovněž měst/obcí a krajů

nevztahuje na provozní informační systémy

stanovuje pravidla dlouhodobého řízení ISVS:

- vytváření a vydávání informační koncepce a provozní dokumentace,
- zajišťování atestací dlouhodobého řízení, popř. uplatňování opatření vyplývajících z bezpečnostních požadavků,
- kontroly dodržování povinností orgánů veřejné správy.

Zákon
o informačních systémech ve veřejné správě

jsou popsány oprávnění a postupy pro akreditace a provádění atestací. Atestacemi se rozumí stanovení shody:

- způsobilosti k realizaci vazeb ISVS s jinými IS prostřednictvím referenčního rozhraní;
- dlouhodobého řízení ISVS s požadavky zákona a prováděcích právních předpisů k zákonu.

Akreditace

- je postup, na jehož základě se vydává osvědčení o tom, že právnické nebo fyzické osoby, které jsou podnikateli, splňují ve vymezeném rozsahu technické, organizační, ekonomické a personální předpoklady k provádění atestací, v našem případě ISVS.

jsou rovněž vymezeny:

- portál veřejné správy
- centrální místo služeb
- kontaktní místa veřejné správy

se zákonem souvisí řada vyhlášek

Zákon
o informačních systémech ve veřejné správě

Vyhláška č. 528/2006 Sb.,

- o formě a technických náležitostech předávání údajů do informačního systému, který obsahuje základní informace o dostupnosti a obsahu zpřístupněných informačních systémů veřejné správy (vyhláška o informačním systému o informačních systémech veřejné správy)
- stanovuje formu a technické náležitosti předávání údajů do veřejného informačního systému
- předávají se údaje o vytvoření ISVS, změně údajů, které jsou o ISVS v informačním systému o ISVS uvedeny nebo o ukončení činnosti ISVS prostřednictvím elektronického formuláře

Zákon
o informačních systémech ve veřejné správě

Vyhláška č. 529/2006 Sb.

- o požadavcích na strukturu a obsah informační koncepce a provozní dokumentace a o požadavcích na řízení bezpečnosti a kvality informačních systémů veřejné správy (vyhláška o dlouhodobém řízení informačních systémů veřejné správy)
- zabývá se strukturou a obsahem informační koncepce a provozní dokumentací
- stanovuje požadavky na strukturu a obsah informační koncepce a postupy orgánů VS při jejím vytváření, vydávání, při hodnocení jejího dodržování
- zabývá se požadavky na řízení bezpečnosti a kvality informačních systémů veřejné správy, na strukturu a obsah a provozní dokumentace a rozsah provozní dokumentace předkládané při atestaci

Zákon
o informačních systémech ve veřejné správě

Vyhláška č. 530/2006 Sb.

- o postupech atestačních středisek při posuzování dlouhodobého řízení informačních systémů veřejné správy
- při posuzování dlouhodobého řízení ISVS se zabývá:
  - zkouškou (co atestační středisko posuzuje);
  - stanovením výsledků zkoušky (záznamy o zjištěních, postupy při stanovení výsledků)

Zákon
o informačních systémech ve veřejné správě

Vyhláška č. 52/2007 Sb.

- o postupech atestačních středisek při posuzování způsobilosti k realizaci vazeb informačních systémů veřejné správy prostřednictvím referenčního rozhraní
- stanovuje, že posuzování způsobilosti se sestává z:
  - zkoušky (posuzuje soulad realizace vazby s technickou dokumentací služby a soulad datových prvků použitých při realizaci vazby s datovými prvky vyhlášenými prostřednictvím informačního systému o datových prvcích)
  - stanovení výsledku zkoušky (zaznamenávání údajů o průběhu zkoušky, postup při stanovení výsledků zkoušky

Zákon
o informačních systémech ve veřejné správě

Vyhláška č. 53/2007 Sb.

- o technických a funkčních náležitostech uskutečňování vazeb mezi informačními systémy veřejné správy prostřednictvím referenčního rozhraní (vyhláška o referenčním rozhraní)
- stanoví:
  - technické náležitosti (mezi kterými systémy lze vazbu uskutečnit, jaké lze použít datové prvky a další náležitosti popsané v technické dokumentaci)
  - funkčních náležitosti (zaznamenávání a uchovávání záznamů o událostech spojených s uskutečňováním vazeb v souladu s provozní dokumentací IS)

Zákon

o elektronických úkonech a autorizované konverzi dokumentů

Zákon č. 300/2008 Sb., o elektronických úkonech a autorizované konverzi dokumentů

upravuje:

- elektronické úkony státních orgánů, orgánů územních samosprávných celků, Pozemkového fondu České republiky a jiných státních fondů, zdravotních pojišťoven, Českého rozhlasu, České televize, samosprávných komor zřízených zákonem, notářů a soudních exekutorů vůči fyzickým osobám a právnickým osobám, elektronické úkony fyzických osob a právnických osob vůči orgánům veřejné moci a elektronické úkony mezi orgány veřejné moci navzájem prostřednictvím datových schránek;
- dodávání dokumentů fyzických osob, podnikajících fyzických osob a právnických osob prostřednictvím datových schránek;
- informační systém datových schránek;
- autorizovanou konverzi dokumentů.

nevztahuje se na dokumenty, které obsahují utajované informace

Zákon
o ochraně osobních údajů

Zákon č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů a o změně některých zákonů (ve znění pozdějších předpisů)

upravuje ochranu osobních údajů o fyzických osobách, práva a povinnosti při zpracování těchto údajů a stanoví podmínky, za nichž se uskutečňuje jejich předávání do jiných států

tímto zákonem byl zřízen Úřad pro ochranu osobních údajů se sídlem v Praze

vztahuje se na osobní údaje, které zpracovávají státní orgány, orgány územní samosprávy, jiné orgány veřejné moci i fyzické a právnické osoby a na veškeré zpracovávání osobních údajů, ať k němu dochází automatizovaně nebo jinými prostředky

nevztahuje se na zpracování osobních údajů, které provádí fyzická osoba výlučně pro osobní potřebu, a na nahodilé shromažďování osobních údajů, pokud tyto údaje nejsou dále zpracovávány

občan:

- uděluje nebo neuděluje souhlas se zpracováváním informace
- žádá informace o údajích, které jsou o něm evidovány
- vznáší požadavek na výmaz či opravu apod.

Zákon
o svobodném přístupu k informacím

Zákon 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím (ve znění pozdějších předpisů)

upravuje podmínky práva svobodného přístupu k informacím a stanoví základní podmínky, za nichž jsou informace poskytovány

státní orgány, územní samosprávné celky a jejich orgáyy a veřejné instituce (povinné subjekty) jsou povinny poskytovat informace vztahující se k jejich působnosti a to i prostřednictvím zařízení umožňujícím dálkový přístup (internet)

poskytují se všechny informace, pouze s tou výjimkou, k níž dává oprávnění konkrétní zákonné ustanovení

povinnost poskytovat informace se netýká dotazů na názory, budoucí rozhodnutí a vytváření nových informací.

povinné subjekty poskytují informace žadateli na základě žádosti nebo zveřejněním. Informace poskytovaná zveřejněním se poskytuje ve všech formátech a jazycích, ve kterých byla vytvořena.

pokud je taková informace zveřejněna v elektronické podobě, musí být zveřejněna i ve formátu, jehož specifikace je volně dostupná a použití uživatelem není omezováno

je-li informace poskytována na základě žádosti, poskytuje se ve formátech a jazycích podle obsahu žádosti o poskytnutí informace

Zákon
o elektronickém podpisu

Zákon 227/2000 Sb., o elektronickém podpisu (ve znění pozdějších předpisů)

upravuje používání elektronického podpisu, poskytování certifikačních služeb a souvisejících služeb, kontrolu povinností stanovených tímto zákonem a sankce za porušení povinností stanovených tímto zákonem.

zrovnoprávnění psaného a elektronického dokumentu

každý občan má možnost podepisovat se elektronickým podpisem, a tedy identifikovat se vůči úřadům na dálku

datová zpráva je podepsána, pokud je opatřena elektronickým podpisem

pokud se neprokáže opak, má se za to, že se podepisující osoba před podepsáním datové zprávy s jejím obsahem seznámila

použití zaručeného elektronického podpisu založeného na kvalifikovaném certifikátu a vytvořeného pomocí prostředku pro bezpečné vytváření podpisu umožňuje ověřit, že datovou zprávu podepsala osoba uvedená na tomto kvalifikovaném certifikátu

Zákon
o elektronickém podpisu

Nařízení vlády č. 304/2001 Sb.

- ukládalo povinnost zřídit tzv. elektronickou podatelnu
- bylo zrušeno 1. 1. 2005 a nahrazeno nařízením vlády 495/2004 Sb., kterým se provádí zákon č. 227/2000 Sb., o elektronickém podpisu a o změně některých dalších zákonů (zákon o elektronickém podpisu), ve znění pozdějších předpisů
- stanovily povinnost orgánů veřejné moci zřídit e-podatelny (nebo v případě malého objemu elektronické komunikace zajistit příjem a odesílání zpráv prostřednictvím e-podatelny jiného úřadu), vybavit příslušné zaměstnance zaručenými elektronickými podpisy a zajistit odpovídajícím způsobem ochranu zpracovávaných informací
- změna zákona o archivnictví a spisové službě a o změně některých zákonů (167/2012 Sb.) toto nařízení zrušila

Zákon
o elektronickém podpisu

Vyhláška č. 496/2004 Sb.

- o elektronickým podatelnách
- upravovala postup, jak mají orgány veřejné moci přijímat a odesílat datové zprávy prostřednictvím elektronické podatelny.
- i toto nařízení zrušila změna zákona 167/2012 Sb.

Vyhláška 378/2006 Sb.

- o postupech kvalifikovaných poskytovatelů certifikačních služeb, o požadavcích na nástroje elektronického podpisu a o požadavcích na ochranu dat pro vytváření elektronických značek (vyhláška o postupech kvalifikovaných poskytovatelů certifikačních služeb),
- kterou doplňují:
  - seznam norem a standardů;
  - struktura certifikační politiky a certifikační prováděcí směrnice.

Zákon
o elektronickém podpisu

Vyhláška č. 212/2012 Sb.

- o struktuře údajů, na základě kterých je možné jednoznačně identifikovat podepisující osobu, a postupech pro ověřování platnosti zaručeného elektronického podpisu, elektronické značky, kvalifikovaného certifikátu, kvalifikovaného systémového certifikátu a kvalifikovaného časového razítka (vyhláška o ověřování platnosti zaručeného elektronického podpisu)
- mimo jiné v přílohách obsahuje standardy:
  - kryptografických asymetrických algoritmů;
  - kryptografických hashovacích funkcí

Zákon
o archivnictví a spisové službě

Zákon 329/2012 Sb., úplné znění zákona č. 499/2004 Sb., o archivnictví a spisové službě

upravuje:

- výběr, evidenci a kategorizaci archiválií;
- ochranu archiválií;
- práva a povinnosti vlastníků archiválií;
- práva a povinnosti držitelů a správců archiválií (dále jen „držitel archiválie“);
- využívání archiválií;
- zpracování osobních údajů pro účely archivnictví;
- soustavu archivů;
- práva a povinnosti zřizovatelů archivů;
- spisovou službu;
- působnost Ministerstva vnitra a dalších správních úřadů na úseku archivnictví
- a výkonu spisové služby;
- správní delikty.

Děkuji za pozornost.

Otázky?